

FÖRENINGEN SVERIGES KÖRLEDARE 25 ÅR

Eric Ericson, illustrerad av Gunnar Eriksson

Innehåll

Förord	5
Det var så det började	6
Christian Ljunggren – Stockholm	
En ordförande i början av 2000-talet	16
Hans Lundgren – Linköping	
En styrelsemedlem från Västsverige	19
Majsan Ågren – Uddevalla	
Är det ett yrke att vara körledare?	21
Mats Kästel – Karlstad	
Tankar från en idag 25 år äldre kvinnlig norrlänning	26
Rose-Marie Löfgren Hägglund – Skellefteå	
En nestor sammanfattar	28
Ingemar Månsson – Lund	
Den flitigaste konventdeltagaren	29
Eva Ekdahl – Stockholm	
En av våra färskaste medlemmar	30
Amanda Björnerås – Visby	
Vår nuvarande ordförande i sällskap	32
Lena Ekman Frisk – Malmö	
Styrelseledamöter under åren	44
Årets körledare	45
Hedersmedlemmar	45
Konventplatser	46

Förord

Att fylla år är ju alltid en speciell händelse. När man är liten, längtar man till sin födelsedag för att få presenter, ha kalas med kompisar etc.

Att bli tonåring ser många ju, konstigt nog, fram mot med förväntan. Kanske har man inte koll på hur jobbig tonårstiden kan vara.

Myndighetsåldern, förknippad med frigörelse från föräldrar, är ju betydelsefull. Man börjar ett eget liv. Den obligatoriska skolan är slut, man "tar studenten", börjar studera något som är ens huvudintresse. Vid 25 år är man färdig med studierna – vad skall jag nu bli, "när jag blir stor"?

Är jag vuxen vid 25? Jag vet ju ännu ingenting om 40-årskrisen eller hur det är att fylla 50, att bli pensionär, att kanske inte behövas längre...

Vid 25 års ålder ligger livet öppet för många möjligheter. Denna aktningvärda ålder har nu FSK uppnått. Vi har låtit några "gamla" ordförande och styrelsemedlemmar berätta om, hur det kunde vara under barndoms- och tonårstiden. Vår flitigaste konventdeltagare och vår nyaste medlem delger oss sina tankar om föreningen.

Till sist får vår nuvarande ordförande ordet. Kanske kan hon med hjälp av styrelse och alla oerhört kreativa medlemmar inspirera vår 25-åring till ett rikt liv i körsångens tjänst.

Lycka till! Önskar aktiva pensionären.

Solvieg Ågren

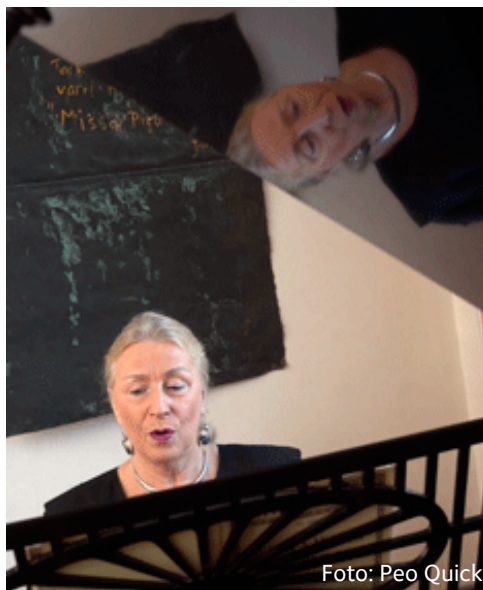

Foto: Peo Quick

Det var så det började

Christian Ljunggren – Stockholm

Nu skapas federationen för Sveriges körledare

Var det något särskilt med oss körledare som var verksamma i mitten av 80-talet? FOLKSAM ville ge oss utmärkelser genom att inrätta priset "Årets körledare" och alla körförbunden ville tydligen att vi skulle samla ihop oss och bilda vår egen förening. För själva idén till föreningen uppstod faktiskt i en arbetsgrupp i KÖRSAM med bland andra ordförande Ingemar Rhedin och generalsekreterare Ingemar Hallenberg som pådrivande. Rubriken ovan är hämtad ur KÖRSAM:s informationsblad i samband med inbjudan till konventet (det första!) på Djurö i september 1986. Självt var jag en som förespråkade namnet "federation" – fy! Gudskelov blev vi överröstade! Federation

ingick ju i namnet IFCM. Annars var väl den amerikanska "associationen" (ACDA) modellen. Eller skulle ha varit. Vi studerade den men beslutade att inte alls efterlikna den. Det är i alla fall roligt att konstatera att den engelska föreningen (ABCD) bildades av en slump samma månad som FSK, och att efter några år följde liknande organisationer i Norge, Danmark och Finland.

Men det var nog i alla fall något speciellt med oss körledare på 80-talet, det fanns en önskan hos oss själva att ha ett större utbyte med varandra, att träffas lite oftare. Jag tror många av oss tyckte att förbunden hade en lite väl rigid struktur. Och därför fick, och har fortfarande, FSK en välgörande obyråkratisk och "mänsklig" uppbyggnad. Vi har ju förstås då och då

Styrelsen 1986, från vänster: Esil Hemberg, Eva Svanholm Bohlin, Mats Kästel, Ingemar Rhedin, Christian Ljunggren, Anders Colldén, Robert Sund, Staffan Lindroth, Gisela Hök-Ternström

försökt brösta upp oss och göra oss lite mer märkvärdiga, men ändå hela tiden fallit tillbaka till att vara en trevlig klubb, där alla kan mötas och ha ett kamratligt umgänge med varandra.

Pionjäranda

Det var oerhört roligt att bli vald till FSK:s första ordförande och man kände att det var en verklig pionjäranda i början! Jag hade ju hela tiden Anders Collén vid min sida och vi blev ett team som delade upptåg (och besvikelser) broderligt med varandra. Gisela Hök-Ternström försökte hålla ordning på oss på vårt "kansli", en liten del av Anders arbetsrum i Oscars församling. Men alla i första styrelsen, och kommande styrelser, drog sitt strå till stacken. Jag måste nämna några alldeles speciellt. Mats Kästel och Majsan Ågren som hjälpte till med "Körledaren", Eskil Hemberg som genom sin auktoritet räddade oss ekonomiskt efter världssymposiet 1990 (han predikade imponerande för statsrådet Göransson om körlivets betydelse), Fred Sjöberg, Staffan Lindroth och Kella Næslund som stod som värdar för konvent i sina hemstäder.

Redan av det som sagts ovan förstår man inriktningen på föreningens verksamhet. Vår medlemstidning bildades och de första åren skulle vi prompt komma ut med tidningen varje månad! I ledaren i "nr 8 1988" beklagade jag att vi inte kommit ut med mer än 8 nummer. Redan året därpå

måste vi komma ut med "Körledaren 1-2 1989". Ja, det är inte lätt att jobba ideellt med tidningsutgivning och sedan hitta en bra struktur. Till slut lugnade vi ner oss och har sedan dess kommit ut med fyra nummer per år. A och O var ju att vi fick nya medlemmar. Det blev rekryteringsdriver och rekryteringsfoldrar. På den första ståtar jag på framsidan med attityden hos en amerikansk bilförsäljare: "Är du medlem i Föreningen Sveriges körledare?" På baksidan ser man Gunnar Erikssons rygg med denna "roliga" slogan: "Det finns baksidor med körledararbetet – men dom skall vi tillsammans komma till rätta med!". Vi fick inga bidrag från Kulturrådet och trots att medlemsantalet ökade år från år hade vi inte råd att ha Gisela anställd på halvtid: av halvtid blev kvartstid, blev ingenting. Ideellt arbete var det alltså som gällde!

Men då var det ju också viktigt att engagera många runt om i landet! Vi införde "länsrepresentanter" i alla län (länspumpar kallade). Jag har framför mig när jag skriver detta en tryckt lista på "arbetsuppgifter för länsrepresentanter i FSK". Den är diger skall jag säga – tolv fullmatade punkter under tre rubriker:

1. Medlemskontakter
2. Medlemsaktiviteter
3. Representation för körlivet inom regionen.

1988 hade dessa länsrepresentanter markerats i matrikeln (matrikeln: en

annan viktig och användbar uppgift för FSK) i fet stil. Det går väl inte att undvika att berätta vad detta bland annat resulterade i! Dagen före julafton (med famnen full av julklappar) fick Gisela Hök-Ternström ett telefonsamtal från israeliska ambassaden. Man ville intressera några svenska körledare för att åka på en festival i Israel. OK, sa Gisela jag kan inte göra så mycket mer just nu än att skicka matrikeln, vilket hon gjorde. Där sitter en konfunderad ambassadtjänsteman med matrikeln: hur skall jag välja ut några? Hon tar dom som är markerade. Alltså får dessa länsrepresentanter (några visste nog inte ens om att dom hade denna ärofyllda position) inbjudningar att besöka Israel, och med resor och allting betalt!!! Jag fick många förvånade uppringningar den julen! Resan blev faktiskt av (efter kontakt med svenska UD). Annars är det väl så att den enda regionala FSK-aktivitet som fungerat fullt ut, vid sidan av alla aktiviteter i samband med konvent runt om i landet förstås, är BKF (Bohusläns Körledarförbund). Men så hade den heller inte tillkommit på order uppifrån, utan på körledarnas eget initiativ.

Att företräda körledarna

Man kan alltid tycka att vi skulle ha gjort mer av den representativa rollen. Men faktum är att FSK genom åren har företrätt körledarna vid olika uppvaktningar och genom att skriva remisser på olika utredningar. Föreningen

har också tillsammans med körförbunden varit pådrivande när det gäller olika för körlivet gemensamma frågor som t.ex. körforum- och körcentrumprojekten.

Under de första 10 åren föreslog faktiskt Kulturutredningen bildandet av ett svenskt körcentrum. Det blev inte någonting av det då, men nu finns det ju faktiskt flera körcentra. För att kunna uttala sig måste man ju också veta vad körledarna i Sverige har för sig och tycker. FSK har gjort olika enkäter bland körledarna om vad de anser vara mest problematiskt i körarbetet och vid t.ex. Växjö- och Göteborgskonventen hade vi diskussionsgrupper där olika problemområden diskuterades. Svenska körledare åker ju ofta utomlands på turné, ett viktigt och unikt sätt att sprida svensk icke-kommersiell musik utomlands. Under flera år skickade FSK ut enkäter i detta ärende och gjorde sammanställningar över "svensk körsång i utlandet". Men FSK medverkade också till att internationell körsång kom till Sverige!

Kontakter med körvärlden

1988 åtog sig FSK, trots en mycket liten kassa, att ordna konvent (symposium) inte bara för Sveriges, utan för hela världens körledare. Att FSK genom det här gjorde något viktigt för världens körliv behöver man inte tvivla på. Jag träffar ideligen körledare runt om i världen vars ögon lyser upp när dom tänker på 1990 symposiet. Bara för att nämna ett exempel: vi fick ett speciellt stöd från UD

för att ta hit körledare från 10 afrikanska länder. Det var många i FSK som ställde upp och gjorde att körvärlden kände sig välkommen i Sverige. Vi kunde visa på hög kvalitet när det gällde den körmusik som visades upp och så var det något avslappnat FSK-kamratligt över det hela i alla fall. "The honorary president" i IFCM, Eric Ericson, uppträdde t.ex. bara en gång i öppningskonsertens andra del – då iklädd kortbyxor och som bollpojke i OD:s "lawn tennis" – "catch the ball, please"!

I och med symposiet odlade vi upp kontakter med de estniska körledarna och året därpå ägde konventet rum på den olycksdrabbade Estonia-färjan med nedslag både i Tallinn och i Stockholm. BKF:s Mats Runge skrev så här till oss i styrelsen: "Tack för ett roligt och annorlunda konvent. Det var spännande

att åka till Estland just i rätta ögonblicket i samband med deras befrielse. våra tre körledare – Tönu Kaljuste, omdöpt i folkmun till "Karl-Gösta", vilken kontakt med damstämmorna! Sir David Willcocks, som väl är den enda körledaren i världen som får oss att inse det nödvändiga i att sjunga Christmas Carols året runt, tror jag. Eric Ericson, som har så härliga uttryck, t.ex. att "ich-ljudet" i "Ich bin der Welt" skall vara "slankt". Så långt Mats Runge.

Den kör som dessa kommentarer gäller är "körledarkören" en företeelse som började vid detta konvent och fortsatte många år: alltså dom församlade konventdeltagarna formade själva en kör, som leddes av potentater som Sir David Willcocks, Eric Ericson, Tönu Kaljuste. Senare Helmuth Rilling, André J. Thomas, John Rutter,

Körledarkören, dirigent: Anders Eby, Västerås 1995

Ward Swingle, Dan-Olof Stenlund, Anders Eby, Gunnar Eriksson, Per Borin, Gunno Palmqvist. Hur denna kör stod sig på en rankinglista? Troligen inte så högt. Kanske borde alla sjungande körledares korister ha fått göra den bedömningen: där ser ni, det är inte så lätt att stå där i kören!

FSK:s internationella kontakter har också visat sig på många andra sätt. Vi ordnade t.ex. körledarutbyten med åtminstone två andra länder, England (1988) och USA (1993). Inte minst minnesvärt var när ett urval av amerikanska körledare kom hit (bland andra nuvarande ordförande i ACDA Jerry McCoy) och var med på vårt konvent – och sedan lotsades runt till olika delar av Sverige. Och svenska körledare skickades ut till nästan alla stater i USA för att få inspiration och idéer. Några var i Boston-trakten, några i Florida och South Carolina, andra i Chicago-trakten. Andra delstater som besöktes var Minnesota, Kansas, Oregon och Washington. Eva Svanholm Bohlin var lyckosam. Hon fick tillsammans med Thomas Niklasson äran att besöka Kalifornien och Hawaii! Jag tror mig veta att många av de kontakterna finns kvar fortfarande och att studieresorna blev en stark inspiration för kommande arbete. Vi fick stöd från Kulturrådet för det här projektet.

Och så har vi ju kontakterna med våra nordiska körledarvänner. Till en början var det många norska och danska körledare som var med på våra konvent (och många som faktiskt var med i den svenska föreningen). Sedan blev det ett fördjupat samarbete med gemensamma konvent och gemensamma projekt! Kulmen på våra kontakter med körvärlden var väl, vid sidan av världssymposiet -90, konventet 1998 till Eric Ericsons ära (han fyllde 80). Men faktum är att det har varit internationella inslag vid alla våra konvent under dessa 25 år. Konventen ja – låt oss titta lite närmare på vad som hänt under årens lopp. För konventen har väl trots allt varit FSK:s kärnaktivitet!

Konventen – mötesplats och inspirationskälla

Det är fantastiskt att vår lilla förening intill dags dato har lyckats hålla traditionen med ett årligt konvent levande. Ibland har det skett i samarbete med våra nordiska kollegor och i fallen "Världssymposiet 1990" och konventet -98 i samarbete med andra internationella organisationer. Föreningen bildades ju vid ett samlande konvent på Djurö och det har nog varit föreningens främsta insats att tillhandahålla denna mötesplats för körledarna. Var och en som har varit med kan väl skriva sin egen berättelse om vad som har betytt mest. Kanske är det helt enkelt att kunna träffa sina kollegor. Att vara körledare är ju yrkesmässigt oftast ett

enmans- eller kvinnsjobb. Men konventen gör ju att vi kan umgås avslappnat, knyta kontakter och få tips av kollegorna. Under dom första åren var det alltid dans sist på lördagskvällen! Varför har det slutat?

Det man annars främst tänker på är väl hur man av alla seminarier, workshops och konserter kan få idéer för sitt eget körarbete. Tittar man igenom innehållen i konventen från 1986 – 2011 kan man nästan tycka att det motsvarar flera års körledarutbildning! Och så alla repertoartips. Dom har man ju fått i arbetsbodas och vid konserter, men inte minst vid den viktiga notutställningen: för en del kanske huvudskålet till att komma till konventen.

Ändå undrar jag om inte det viktigaste har varit dom starka musikaliska gemensamma upplevelserna som vi har bjudits på. Oftast är det dom som lever kvar i minnet i många år.

Här följer en litet svep över konventen 1986-1998 med några sådana upplevelser som har stannat i mitt minne.

Från Djurö till Estland

Från Djurö kommer jag främst ihåg Esa-Pekka Salonens plastpåse, som han hade mössa och noter i när han kom fram och talade – men vi fick uppleva honom dirigera också när vi åkte in från Djurö till Berwaldhallen.

Vårt första ”egna” konvent gick av stapeln i Helsingborg 1987 med Sverker Zadig som primus motor. Det var en väldigt speciell upplevelse när alla deltagarna tog färjan över till Helsingör och hörde Lamentabile Consort sjunga i ”Hamlets slott”. Adolf Fredriks Bachkör sjöng musik av Buxtehude i Buxtehudes ”egen” kyrka. Oförglömligt var väl annars att få vara med om när tonsättaren Sven-Erik Johanson i högform gestaltade sin ”enmansopera” vid festen!

Sven-Erik Johanson, Helsingborg 1987

Sångkraft, dirigent: Nils-Erik Öhman, Sundsvall 1988

Staffan Lindroth basade för Sundsvallkonventet 1988, ett konvent som var ovanligt långt och välmatat – det började redan på torsdagen! Höjdpunkten blev när kören Sångkraft från Umeå tog farväl från sin körledare Nils-Erik Öhman i samband med konventkonserten. Troligen gjorde det ett sådant intryck just därför att man visade det starka band som kan uppstå mellan en kör och dess ledare. Band som alla körledare kan känna igen! Vid konventet i Örebro 1989 hade Fred Sjöberg hjälpt till att ta dit potatser som Ward Swingle och John Rutter. Det förtjänar att påpekas att både Lindroth och Sjöberg på den tiden jobbade som körkonsulenter och därmed kunde jobba med konventen på tjänst, liksom senare Kella Naeslund. Vilken resurs det var för FSK:s konvent på den tiden! På Örebro-konventet fick nog också många sina första upplevelser av Amanda. Deras framträdande väckte sensation!

Världssymposiet 1990 har jag nämnt ovan. Men på tal om upplevelser måste man nämna dagarna i Tallinn, som avlöste veckan i Stockholm. Ingen glömmet nog inledningstalet med de öppret uttalade orden om Estland frihet, trots att Estland då fortfarande var en Sovjet-stat. Talaren blev sedermera utrikesminister i Estland. Estland var alltså tillsammans med Finland medarrangör av världssymposiet 1990 och det var naturligt, som jag nämnde att ha samarbete 1991 med det fria Estlands körorganisation.

Varför gjorde Rilling inte lycka i Sverige?

Sedan var vi tillbaka i Örebro 1992 – åter med hjälp av körkonsulenter Fred Sjöberg. Av ”icke-upplevelserna” i FSK:s historia hör väl att den världsberömde dirigenten Helmuth Rilling inte just satte några avtryck hos svenska körledare. Den enda parallellen kan nog sägas vara

John Eliot Gardiner vid sitt besök i ett senare konvent – han gjorde inte heller något större intryck på oss. Man kan väl egentligen aldrig riktigt förutspå vad som ger de stora upplevelserna. Och det kanske ligger i själva kriteriet för en stark upplevelse: överraskningsmomentet. Eller är vi körledare svårflörtade? Några som däremot gjorde lycka i Örebro var de amerikanska körledarna André J. Thomas och Rodney Eichenberger. Den ene med solida rötter i spiritual och gospel, den andre med ett okynnt sätt att se på körsjungande.

Starka upplevelser från grannländerna

Vid Växjö-konventet 1993 gav ensembler från två grannländer de största upplevelserna. Det var den litauiska ensemblen Jauna Musica och den danska Lille Muko. Kanske blev Jesper Grove Jörgensen, den danska körens ledare, så inspirerad av vår entusiasm att han tog initiativ till den danska föreningen vars första ordförande han blev? Vad många också kommer ihåg från Växjö var att det var första gången vi anordnade en dirigenttävling för unga körledare, en tradition som sedan fortsatte några år. Erik Hellerstedt, ledare av Uppsala Kammarkör vann. Medtävlande var bland annat Olof Boman, numera etablerad dirigent i och utanför Sverige.

När vi kom till Göteborg 1994 var det bara ett par dagar efter Estonia-katastrofen

och hela inledningskvällen hade sitt redan inplanerade huvudtema ”Havet”. Det blev en gripande kväll och främst Gunnar Eriksson lyckades undvika alla känslomässiga blindskär. Alla stod upp och sjöng Dona nobis pacem. Annars var det främst grannländerna som briljerade. Tapiolakören under Erkki Pohjolas ledning gjorde en grandios föreställning och på utvärderingslapparna hade 99% (rekord i konventsammanhang) markerat konserten som ”mycket bra” (vem var denna enda som var negativ?) Oslos kammarkör under Grete Pedersen skapade under slutkonserten ett musikaliskt landskap med den norska folkmusiken som bakgrund.

Exotiska Klanger

Mycket speciell var Alevtina Buldakova-kören som kom till konventet i Västerås 1995. Vem hade ens hört talas om Tatarstan? Kanske att vi ”svala” svenska körledare behöver drabbas av det som är riktigt fullt av känsla och uttryck. Kören sjöng både nykomponerat och traditionsbundet ur sitt lands repertoar. Och så kom vi ihåg hur den kvinnliga körledaren Alevtina Vladimirovna Buldakovas tårar strömmade när de församlade männen vid festen sjöng ”Kom du ljuva” för henne – säkert en exotisk upplevelse. Fastän inte skulle melodin i ”Kom du ljuva” sjungas på det sätter om Susanne Rosenberg blivit tillfrågad. Något exotiskt och annorlunda är det när man

tar del av Susanne Rosenbergs sätt att närma sig svensk folkmusik med Folkliga Damkören. Nu är det kanske mer etablerat i körerna av vi sjunger vår folkmusik på olika sätt, men 1995 gav oss Susanne mycket att tänka på! Västerås-konventet avslutades, på Anders Lindströms initiativ, med att vi gick till en stor industrihall och hörde Michael Tippets stora oratorium om andra världskrigets fasor, "A Child of our Time".

Perspektiven vidgas

Det kanske mest speciella konventet ägde rum i "lärdomsstaden" Uppsala 1996. Det var uppbyggt efter körhistorien och vi sysselsatte oss i olika block med skilda epoker. Vi fick hjälp både repertoarmässigt och interpretationsmässigt att hitta rätt i de olika tidsåldrarna. Kunniga professorer som Erik Kjellberg och Folke Bohlin lotsades oss rätt. Olika ensembler specialiserad på olika tidsåldrar gav klingande bilder av musiken från medeltid till nutid (Gesualdo-ensemblen för medeltiden och Allmänna Sången för romantiken t.ex.). Levande historia blev det också genom att två potentater kom i centrum. Jag tror alla som var med minns Gustaf Sjökvist intervju med Lars Edlund! Och vid jubileumskonserterna presenterade sig Eric Ericson i toppform med sin kammarkör. Sandströms Ave Maria hade, enligt Mats Kästel (konventrapportör i Körledaren) närmast knockoutkaraktär! 1997 kom så vårt nordligaste konvent,

noggrant förberett av Erik Westberg. Många av oss hade kommit från ett veckolångt symposium i Jokkmokk om folklig körsång och var verkligen taggade. Mycket riktigt fick vi exempel på riktig jojkning under konventet. Än mer omtumlande var det att få uppleva "Skrikarna" från Finland. Tala om urkraft. En annan fördel är dessutom att man inte behöver bekymra sig om för långa körkonserter i detta fall. Varje stycke tar bara några sekunder! Annars tror jag att alla de tre norrländska körerna gjorde det starkaste intrycket på konverensdeltagarna: Luleå Kammarkör, Sångkraft från Umeå och Erik Westbergs vokalensemble. Den sistnämnde samverkade med slagverk, orgel och sopransaxofon i konserten i Gammelstads vackra kyrka.

Till Eric Ericsons ära

Varför tror ni att det var så lätt för FSK att samla så många från hela världen till Stockholm 1998? IFCM var här, Europa Cantat och många potentater. Naturligtvis för att vi firade Eric Ericson på hans 80-årsdag! Konventet byggde på många av dom körer som han samarbetat med. Radiokören och Eric Ericsons Kammarkör förstås. Bland utländska körer främst den franska kören Accentus och Nederländska Kammarkören. Ett mycket häftigt minne för mig var när denna kör under Paul van Nevels ledning gav konsert med renässansmusik i Riddarholmskyrkan.

Nederländska Kammarkören, Riddarholmskyrkan, Stockholm 1998

Det skall sägas att Riddarholmskyrkan denna tid på året varken är uppvärmd eller egentligen öppen. Så vi stod där i 10-gradig kyla runt kören, de stod själva i cirkel, och kunde verkligen få en autentisk bild av 1500-talet både när det gällde musiken och kylan i dåtidens kyrkor! Det blev festkväll på Operan och jubileumfest i Spegelsalen på Grand Hotell. Så här avslutade Eric Ericson sitt tacktal i Operans foajé: ”Tack för denna eftermiddag, och i förväg, för den kommande kvällens upplevelser. Christian har föreslagit att jag bara skall sitta ner, koppla av och njuta. Det kommer jag att göra med stort nöje och med stor uppmärksamhet!”

Och där tror jag Eric har något gemensamt också med alla som kommit till FSK:s

konvent under åren. Ibland har nog många som konventdeltagare tyckt ”jag vill framför allt ha något matnyttigt” när jag kommer till konventen – och sedan gått och rotat i notutställningen eller deltagit i en workshop med just sådan musik som jag kan göra med min kör! Men sen vill man nog också bara koppla av och få en stor känslomässig upplevelse – känna att det här med körmusik och körsång kan öppna vinklar och vrår i människans själ som man bara anar. Och det är väl det som vi alla eftersträvar att uppnå även en regnig repetitionsdag i november när halva kören har lämnat återbud, när altarna är trötta och sjunger ovanligt falskt och när man undrar vad man egentligen håller på med.

Christian Ljunggren

En ordförande i början av 2000-talet

Hans Lundgren – Linköping

Jag har haft en lång relation till FSK. Jag är en av de dinosaurier som var med och grundade föreningen, som drog upp riktlinjerna för verksamheten och som initierade och planerade det första konventet på Djurö 1986. Sedan dess har jag deltagit i de flesta konvent, varit med och arrangerat flera och varit huvudansvarig för ett. Jag hade också förmånen att som ordförande leda föreningen under fyra år.

Mitt personliga engagemang i FSK baseras på några enkla ställningstaganden:

- Körledaren är en professionell dirigent
- Körledaren är en ledare
- Körledaren är en konstnär
- Körledaren är en kollega bland kolleger

Den professionella dirigenten

Huvuddelen av FSK:s medlemmar är välutbildade musiker med examen från musikhögskola. Många av oss har studerat för landets bästa dirigenter och många av oss har också sjungit i några av landets bästa körer och har en gedigen röst- och sångutbildning. Detta gör att vi är väl skickade att leda kör på alla nivåer från nybörjare till professionella körer.

Jag har förmånen att ha en tjänst där det klart och tydligt framgår att jag är dirigent till yrket, men så är

det förstås inte för alla. För många av FSK:s medlemmar ligger huvuddelen av uppgifterna i tjänsten på andra saker än kördirigering; undervisning, gudstjänster, administration, etc. Trots detta måste vi kräva att också körarbetet betraktas som en del av vår yrkesverksamhet.

För andra medlemmar är körarbetet en fritidssyssla, kanske ideellt arbete eller ett. ex.traknäck.

Här har FSK på olika sätt försökt stötta sina medlemmar. Vi gjorde en enkät där vi kartlade medlemmarnas arbetssituation. Vi gjorde en lathund som beskrev vad som ingår i en körledarbefattning, hur mycket tid som går åt, hur mycket lön som är rimligt, hur arbetsplatsen bör vara beskaffad och vika resurser som krävs. FSK har i samtal med andra organisationer och med myndigheter betonat körledarens professionalism i ett sammanhang där annars all körsång ses som amatörverksamhet.

Ledaren

På engelska säger man ofta om körledaren "music director and conductor" vilket skulle kunna översättas med "musikalisk ledare och dirigent" eller kanske till och med "körledare och dirigent". I min bok Klara kören skriver jag om begreppen körledare och dirigent: "Man kan säga

att det innebär mindre ickemusikaliskt arbete att vara dirigent än att vara körledare”. Kanske är det så. Våra rötter i folk rörelsesverige gör nog att vi gärna ser oss som en i kollektivet som inte drar sig för att hugga i också med det praktiska och administrativa körarbetet, men det viktigaste i ledarrollen är nog att vi tar ett konstnärligt, och i någon mån socialt, ansvar för den grupp som vi träffar varje vecka kanske under flera år.

Körledarskap är en komplex syssla som kräver många talanger av sin utövare. Bland de musikaliska förmågor som är bra att ha finns ett gott gehör, interpretationsförmåga, en god gestik, goda kunskaper om röst och sång, kunskap om stilar och uppförandep Praxis, språkkunskaper och språkkänsla.

Och så är det det där med ledarskap. Jag hävdar bestämt att man kan vara en aldrig så god musiker, men utan ett gott ledarskap blir det ändå ingen god musik när man har med körer att göra. Det konstnärliga och det sociala ledarskapet är minst lika viktigt som den musikaliska kompetensen.

Ledarskap lär man sig inte under utbildningen. Det krävs både livs- och yrkeserfarenhet för att bli en bra ledare. På en körledare ställs särskilda krav. God körkonst kräver av sångaren att han eller hon har med sig sitt känsloliv i sången och när musiken blir som bäst är vi ofta, sårbara och utsatta.

På FSK:s konvent har det alltid funnits med ledarutbildning. Det är viktigt och

nödvändigt. Vi mår bra av att få stöta våra egna erfarenheter mot erfarna ledares och vi behöver bekräftelse på att vi är ledare och att vi kan leda. På senare år har det varit populärt inom näringslivet att använda musikaliska ledare som föreläsare och seminarieledare och det omvända behovet finns naturligtvis också; vi – de musikaliska ledarna – behöver absolut få del av erfarenheter från ledarskap inom andra områden än våra egna.

Konstnären

Något som faktiskt plågat mig en del under mina år som dirigent är den allmänna synen på körledarskap, dels som något som vem som helst kan göra när och hur som helst (Körslaget), dels något vars syfte är enbart socialt och till för den enskilda körsångarens välbefinnande. Visst är körsång bra för kroppen och visst får vem som helst kalla sig körledare och leda en grupp människor som sjunger. Det är absolut inget fel i det. Körsång är bra för kroppen och själen – självklart! Och naturligtvis ska vi inte missunna någon att sjunga i kör, oavsett förkunskaper eller talang. Inte heller ska vi hindra någon från att leda kör. Men – klart det kommer ett men!

Vi får inte glömma bort att vi har ett annat uppdrag än att ge oss själva och våra korister fysisk och mental tillfredsställelse. Vi ska också förmedla något till en publik. Vi har i uppdrag att tolka en poets och en tonsättares tankar och idéer och förmedla

dem till lyssnare. Vårt uppdrag är att skapa konstnärliga verk vars uppgift är att beröra människor, vars uppgift är att förändra människors liv och tankar. Vi är konstnärer. Konst betyder ”kunnande”. Vi representerar konstnärligt kunnande, kreativitet och förmåga att uttrycka oss estetiskt.

FSK har en uppgift då det gäller att visa upp den bästa konsten. Att vid konventen presentera den bästa musiken och de bästa interpreterna. Att presentera inte bara noter utan också klingande exempel på musik som berör bortom det triviala och enkla.

Kollegerna

Bara under en femtedel av mitt yrkesliv har jag haft en arbetskollega, dvs. en person med liknande utbildning och liknande arbetsuppgifter. Många av oss som har tjänster som musiklärare, kyrkomusiker, sångpedagoger eller liknande är ensamma våra arbetsplatser – i yrkesrollen. Det kan kännas oerhört ensamt, i synnerhet då det är uppförsbacke, att inte ha någon att diskutera repertoaren med, att inte ha någon att bolla idéer med.

Här kommer FSK in i bilden. Jag har varit nästan på alla konvent sedan 1986. Vid varje konvent har jag träffat gamla studiekamrater och kolleger, men framför allt lärt känna nya. På konventen blandas generationerna och yrkesgrupperna. Där får jag träffa barnkörledare och kyrkomusiker, musikhögskollärare och lärare i musikklasser.

En av FSK:s absolut viktigaste uppgifter är att sammanföra kolleger och att betona det kollegiala. Att vi körledare inte är konkurrenter utan kolleger tycker jag har genomsyrat synsättet i FSK sedan starten. Vi har så oerhört mycket att vinna på att utbyta erfarenheter och att samarbeta. Vid konventen sker de där, ibland mycket korta, mötena då vi böjda över notdiskarna får ett tips av en kollega eller då vi plötsligt vid middagen får frågan: ”Du som har en sån-eller-sån-kör – skulle inte vi kunna göra nåt sånt-eller-sånt ihop?”

FSK fyller 25 år och jag har fått vara med på hela resan. Jag är stolt över det som FSK blivit. Över vad vi tillsammans har utträttat under 25 år. Utan FSK hade jag inte varit den jag är idag. Varken som människa eller körledare. Om det nu är någon skillnad.

Hans Lundgren

Foto: Peter Modin

En styrelsemedlem från Västsverige

Majsan Ågren – Uddevalla

1979 kom jag som 25-årig nybakad sångpedagog och körledare till Kommunala Musikskolan i Uddevalla. Uppvuxen i Stockholm, utbildad i Uppsala och Piteå hade jag knappt satt min fot på Västkusten innan.

Det var en tuff och kul start på yrkeslivet. Tillsammans med klasslärarna i musik utvecklade vi ett system med kör och orkester på varje grundskola. Vi jobbade också med kompanjonlärarsystem, där vi som ”experter” undervisade med den ordinarie lågstadieläraren. Vi sjöng mycket med barnen och de som ville fördjupa sina kunskaper i kör kunde söka till de körer som fanns på Musikskolan, efter skoltid. Jag hade körer i alla åldrar; barnkör, både goss och flickkör, kör på högstadiet och en tjejkör i gymnasieålder som med tiden kom att bli rätt avancerad.

Jag hade en vuxenkör – en riktigt ”glad” amatörkör och många medlemmar i Kör i Väst kom att bli mina närmaste vänner.

Så, 1985 kom det några herrar till Uddevalla från Stockholm – Christian Ljunggren, Anders Collén, Ingemar Hallenberg och Ingemar Redin från Göteborg. Man skulle bilda ett nationellt körledarförbund och så ville man ha regionala förbund. De undrade om vi i Bohuslän kunde tänka oss att bilda ett sådant regionalt förbund? Lite av en förtrupp till alla de förbund som skulle

bildas i olika delar av Sverige? Självklart! Så spännande. 1986 åkte Mats, Eivor och undertecknad alla från ”Bohusbänken” i väg till Stockholm, närmare bestämt Djurö, där FSK skulle bildas. Jag minns tydligt efter alla dessa år stämningen, spänningen och diskussionerna om stadgar, skulle det inte vara ett komma i den meningen och ska det verkligen...?

Jag blev invald som adjungerad styrelseledamot. Jag var ju representant från BKF Bohusläns körledarförbund. Det som också kom att bli det enda regionala förbundet. Jag var en gräsrot och dessutom kvinna. Så småningom kom jag att bli ordinarie ledamot i FSK:s styrelse.

Jag kan bara konstatera att FSK har haft mycket stor betydelse för mig, som framgångsrik körledare i min lilla kommun, men också för mig som person. Att sitta med i en styrelse är, om man nu gillar att vara med och påverka, spännande och kul. Även om det stundtals bets på en och annan nagel i visst ekonomiskt hänseende.

Det var ett roligt gäng att arbeta med, mycket skratt och härliga, lååååååååååå möten. Det är så viktigt att få lov att känna sig betydelsefull!

Konventen kom att bli en oas för mig. En mycket kvalificerad fortbildning. Att alltid få med sig något matnyttigt från alla "bodar" och lyssna till "top of the top" vad gäller körer. Några kollegor hade kanske synpunkter på att det var för avancerat och därmed ouppnåeligt. Nej, tvärtom tycker jag – jag var alltid så taggad och inspirerad att åka hem till mina härliga korister och göra "stordåd".

FSK:s devis att alltid vara på olika ställen i landet är också så lärorikt och utbildande. Vi har fått ta del av det lokala körlivet som har överraskat både en och två gånger.

Musiken och i synnerhet FSK förenar verkligen. Det är rätt häftigt att komma till Shanghai på världsexpo 2010 och i Svenska paviljongen möta Cecilia Rydinger Alin. Vad gör du här??? Ja, där blev jag sittande på en fantastisk konsert med OD tillsammans 1500 kineser!

Man är ju stolt över att vara svensk och medlem i FSK!!

Tack för 25 goda år och lycka till med de 25 nästa.

Majsan Ågren

Är det ett yrke att vara körledare?

Mats Kästel – Karlstad

När Föreningen Sveriges Körledare bildades 1986 var det en euforisk stund vid TCO:s kongressanläggning i Djurö. Under flera år hade det diskuterats i KÖRSAMS regi och andra institutioner att en förening för körledare borde bildas. Den historien går jag inte in på här. Känslan av entusiasm och glädje var stor vid det första stora konventet. Körerna som uppträdde, föreläsarna och den höga standarden redan från starten var också ett riktmärke som följt med genom åren. God mat och fest har hela tiden varit en viktig ingrediens vid våra konvent. Det är viktigt att umgås under högtidliga och festliga omständigheter när man möter kollegor. Här är vi samlade utan våra körsångare och vi ska ha det trevligt.

Christian Ljunggrens hälsningsanföranden

En bidragande orsak till detta var redan Christian Ljunggrens lekfulla och idérika upplägg genom åren. Jag tror att det betydde otroligt mycket när han satte sin prägel under många år. Till exempel genom sina olika hälsningsanföranden. Vid ett tillfälle där Ljunggren var något röstligt indisponerad till och med dirigerades inledningsanförande, Jag så att säga tolkade hans yviga gestik till ett regelrätt högtidstal.

Vi minns det spirituella anförandet där Sveriges dirigenter jämfördes med och tog sin utgångspunkt i T.S. Elliots Cats. Jämförelsen med den då starke

Sundsvalls Kammarkör 1988, Christian Ljunggren i mitten

Göran Persson och Dan-Olof Stenlund var obetalbar.

I Piteå hälsades vi med ett längre anförande om den legendariske barocktonsättaren P.T.Q. Bach som efter studier i Tyskland återvände till Piteå och sin nästan sjukliga vurm för barockmusiks och Pitepalt, där han skapade mästerverk som "Gottes Palt ist die beste Palt", eller den berömda "Paltrapsodin" och det stor mästerverket "Palteuspassionen" och senare det mer lättfärdiga "Palteria Rusticana". Tror jag också att vi fick höra en del ur hans romantiska "Paltessnacht".

Ja, den här typen av lustigheter och galna idéer var oerhört uppskattat och inspirerande när man kom till konvent från sin vanliga körvärld. Lycklig och inspirerad vände man åter till vardagen efter intensiva dagar på konvent runtom i Sverige.

Av en outgrundlig anledning blev jag invald i styrelsen från början och jag var med i detta arbete i 12 år. Under året träffades styrelsen med en viss regelmässighet och jobbade mycket intensivt under någon dag. Allt under Christian Ljunggrens ledning. Att vi skulle äta och ha lunch glömdes ibland bort då ärendelistan alltid var mycket lång. Till början hade vi assistens av Gisela Hök-Ternström som var anställd som sekreterare på 25 % tror jag. Annars sköttes det hela mycket informellt. Anders Colldéns arbetsrum i Oscars var väl förråd

för tidningar och utskick vilket också Ljunggren skötte. Tidningen sköttes, detta var före mobiltelefoner och datorer, via vanliga telefoner och möjligen fax. Christan Ljunggren och jag kunde ringa varandra och diktera artiklar över telefon och lyckades förvånansvärt ofta fylla vårt medlemsblad med innehåll. Majsan Ågren bevakade västkusten och Göteborg. Jag själv försökte bevaka skolmusiken och Ljunggren hade utblickar över världen. Staffan Lindroth i Sundsvall hade koll på körpedagoger och körprojekt och anordnade dessutom två konvent. Anders Colldén var under många år kassör vilket säkert var ett slitigt jobb.

Stockholmkonventet 91

Redan 1991 stod vi som ansvariga för ett internationellt konvent i Stockholm. En del minnen från denna begivelse är på sin plats att nämna här. Först den Ryska frukosten. Den kom senare att bli en klassiker. Vid ett morgonmöte kom där in en slags depesch från Långholmens vandrарhem, med en räkning på en extra frukost. Vi i styrelsen fattade ingenting. Saken var den att Ryska statens Kammarkör hade förlagts på vandrарhemmets hotell del på Långholmen. Enligt gammal god sed blev de purrade av politrukerna kl. 06.00 och vandrade in i samlad tropp till frukosten. De ryska sångarna, okunniga om förhållandena i väst och i synnerhet hur en västerländsk hotellfrukost ser ut, måste ha gråtit av lycka över överflödet. När senare kören

vandrade ut ur rummet fanns där inte så mycket som ett enkelt confflakesblad kvar. Juicer, Yoghurt, Bröd, Ägg, Frukt samt allt som man kunde stoppa i fickan var som bortblåst. En uppgiven lillvärdinna och någon ytterligare kökspersonal fick snabbt springa över till ett granhotell och i korgar ”låna” det som behövdes till vandrarhemmets övriga gäster. Rysk frukost alltså – Ett stående skämt framöver inför gäster från utlandet som eventuellt inte var vana vid hur det kunde vara.

Den japanska kören.

Fred Sjöberg i Örebro hade ansvar för alla gästande körer och den turné som skulle genomföras runt om i Sverige. Det var bara det att den japanska kören inte kunde tro att någon annan än ”Mistel Fled” kunde tänkas ha något ansvar. Det blev jag varse när kören uppenbarade sig en dag tidigare än det var avtalat och Christian Ljunggren desperat bokade in dem på ett hotell vid Tegnérslunden. Jag fick i uppdrag att möte dem vilket var svårt då mina informationer, vilket inte var ovanligt, var något diffusa. Jag visste bara att de skulle bo där. De vägrade gå ur bussen. Bad att få tala med Mistel Fled och läget blev något spant. De hade ett telefonnummer till Fred varpå vi avtågade till en närbelägen telefonhytt. Fred Sjöberg var en av de första i Sverige att bruka en mobiltelefon och kostnaderna var som vi alla kommer ihåg astronomiska att ringa från och till en dylik trekilosmaskin. Alltså: Japanerna tog

fram fem enkronor, stoppade i automaten och ringde Fred Sjöberg. Rassel rassel, kronorna rasslade ner.

Japanerna: *Mistel Fled?*

Fred S: *Yes, speaking!*

Kronorna och samtalet slut.

Till slut kom de i alla fall till rätt hotell och sjöng senare Värmlandsvisan mycket näpet på en konsert. Ett halvår senare kom underliga räkningar från Japan på extra hotell mm.

Ekonomien för konventen var inte lysande. Bland annat hade den pågående körturnén skötts med hjälp av Larsonbuss i Kumla. De hade också ansvar för att traktamente betalades ut, som jag minns det och det dröjde mycket, säger mycket länge innan de fick sina pengar. Hela styrelsen för FSK duckade som regel när en Larsonbuss passerade någonstans där vi var. Jag vill minnas att vi fick ett rejält. ex.traanslag direkt från departementet till slut som gjorde att vi i styrelsen fick ansvarsfrihet. Skönt!

Israel/Palestina

Ett sista minne som också var remarkabelt var den tur till Israel/Palestina som gjordes vintern 1989.

Under juluppehållet hade någon energisk person från Israeliska turistbyrå kontaktat Gisela på vår expedition och utbett sig över någon slags lista över

körledare i Sverige. I ren distraktion tog hon så vår nya medlemsmatrikel och skickade över. Där fanns för varje län en person som med fetstil ansågs vara antingen styrelsemedlem eller länsansvarig. Så kom det sig att dagen före nyårsafton inkom en inbjudan till en veckas tour till Israel i februari riktat till körledare från hela världen.

Tanken var, detta var under den första Intifadan, att körledare är bra folk. Vi tar hit dem. Visar våra fina anläggningar hotell och arenor så kommer de säkert tillbaka med sina körer.

Förvåningen var en smula stor bland oss svenskar och telefonerna började gå varma. Skulle vi i rådande läge o.s.v.

Bus nr 3

Det hela slutade med av 12 svenska körledare möttes på Kastrup och flög vidare till Tel Aviv. Under en vecka upplevde vi en märklig exposé mellan hotell, kibbutzer, konsertanläggningar och uppträdande av de mest skilda slag. Vi var totalt cirka 120 körledare från hela världen och i Bus nr 3 samsades 10 engelsmän, 12 svenskar, tre österrikare, två japaner samt sex kanadensare. Stämningen var mycket avspänd i bussen. Staffan Lindroth från Sundsvall, Sverk Zadig från Lund, Fred Sjöberg Örebro, Christian Ljunggren Stockholm, Anna Karin Åbom Hagegård Falun, Harriet Ramsten Husqvarna, Majsan Ågren Uddevalla, Ingemar Rhedin Solna, jag själv och några ytterligare.

På kvällarna efter konserter var det historieberättande av hög klass mellan engelsmän och oss svenskar. Christian Ljunggren har alltid haft en faiblesse för att ordna Receptions för inbjudna körledare. Så även i Israel. Och som vanligt imponerade vi med att kunna sjunga och i stämmor. Snapsvisor, (även om Halvan en kvart för högt blir för högt även för Fred Sjöberg) folkvisor mm.

Diskreta frågor om politik och palestinsk musik och arabisk kultur viftades bort. Under ett besök i Betlehem var det hur lugnt som helst. Senare fick vi veta att en demonstration lite utanför centrum hade krävt ett dödsoffer. På Västbanken vågade man inte stanna till utan Bus nr 3 for rakt igenom det märkliga landskapet.

Sista kvällen framförde Bus nr 3 ”The Egged cantata”. Christian Ljunggren och jag hade gjort en variant av Yngve Gamlins Påskantat fast i stället för påsar användes bussbolaget, The Egged Company, deras små fåniga solhattar. Återigen en stor seger för svensk och internationell kulturell förbrödring.

Generellt och avslutningsvis så minns jag åren i FSK:s styrelse som mycket dynamiska och märkliga, så till vida att vi med knappa resurser och ont om tid lyckades genomföra ett pärlband av spännande Konvent. Innehållsrika och omfattande. Vi lyckades också skapa ett brödra- och syskonskap, oss körledare emellan. Mycket tack vare

Christian Ljunggrens prestigelösa och ofta avväpnande sätt. Ett.ex.empel: Vid utdelande av något stipendium och med internationella gäster i Helsingborg blir det så högtidligt att CL plötsligt säger, "Det här känns nästan lika högtidligt som när simklubben Baddaren har årsavslutning i Tyresö!". Vi tas ner till vår vanliga nivå alltså.

Med tacksamhet och glädje minns jag således åren i FSK:s styrelse. Mycket har blivit gjort. Möjligen hade jag hoppats på en sorts starkare "facklig" kraft i FSK när vi drog i gång. Att bereda mark för att förbättra våra arbetsvillkor. Nu är det som det är. Att vara körledare är ännu så länge knappast ett yrke. Men låt oss nu se. Det kanske väntar runt hörnet. Vi vet om 25 år igen kanske?

Mats Kästel

Tankar från en idag 25 år äldre kvinnlig norrlänning

Rose-Marie Löfgren Hägglund – Skellefteå

Jag var med 1986 då vi bildade FSK. Det var stort. Jag kände mig viktig. Jag var med och såg till att någon norr om Stockholm skulle sitta med i styrelsen. Undrar om det inte var Staffan Lindroth som fick representera mer än halva landet den gången.

Plötsligt var jag med i samma förening som Eric Ericson, Kjell Lönnå, Madeleine Ugglå, Britt Melzén och många fler. Körledare som jag såg upp till och som jag nu hade samhörighet med! Lilla jag som bara hade en kör i Burträsk. Jag fick vara med på samma konserter, samma workshops, samma middagar och i samma diskussioner. Och jag njöt av allt! Allt var ju så bra! Men efter varje konsert blev jag snabbt nertagen på jorden igen. Alltid var det någon som visste vad det var som gjorde att det inte var så bra. Klangen, intonationen, tempot, textningen, tolkningen eller valet av musik. Det var då jag kände att jag kanske inte platsade i gänget, att jag inte hade tillräckligt stor kunskap. Vad hade jag där att göra? Men jag insåg till slut att också den lilla körledaren med bygdekören som sitt skötebarn var viktig och värd sin plats bland de stora. Och jag åkte hem till Skellefteå med ny energi, nya noter och stärkt självförtroende som räckte istort sett ända fram till kommande höst och kommande konvent.

Efter ett fåtal år var det dags att välja ny styrelse och av någon anledning föll valet på mig! Jag tror det var Ingegerd Idar som ringde och frågade om jag var intresserad. FSK behövde en ung, kvinnlig norrlänning. Alla rätt! Jag tackade smickrad ja till förtroendet och var plötsligt sekreterare. Det kan erkännas att det inte alltid var så lätt att skriva ner det som beslutades på våra möten. Kreativiteten hos herrarna Colldén och Ljunggren var omåttlig och idéerna haglade. Inget var omöjligt! Jag lärde mig massor och fick lära känna en massa härliga människor. Och jag kunde ibland bromsa in tåget då jag tyckte vi var på väg lite för högt upp. För mig var det fortfarande viktigt att alla körledare oavsett nivå på körledandet kände sig hemma i FSK.

Mina första uppdrag var att framställa en logga och upprätta ett fungerande medlemsregister. Kände mig rätt stolt då jag kunde visa fram loggan som fortfarande gäller. Men jag kunde inte ta åt mig hela äran. Det var ju faktiskt lillasyster Bitten som hade gjort det mesta. Och en reklambyrå som gjorde den tryckbar. Men jag hade verkställt uppdraget och kunde även leverera en tryckt medlemsmatrikel. Det var jobb som jag var bra på, att verkställa det andra kom på och att hålla ordning. Jag minns faktiskt inte hur

många år jag satt i styrelsen men att jag satt så länge som stadgarna tillät. Det var roliga och mycket intressanta år.

Mycket finns att berätta om alla konvent jag varit med på. De flesta faktiskt. Men jag kan inte skilja dem åt. Det känns som ett enda stort konvent där allt hänt. Fantastiska konserter som gett mig enorm inspiration till mitt arbete på hemmaplan. Fantastiska möten med människor som tidigare bara varit namn i matrikeln. Möten med nya städer, platser och konserthus. Och jag kan nog lugnt påstå att det är FSK som gett mig inspiration och energi att leda samma kör i Burträsk i över trettio år. Att det är FKS:s förtjänst att Skellefteå Musikskola numera har en stor körverksamhet. Att det är FSK:s förtjänst att vi i Skellefteå Musikskola har det vi kallar för Sångsvenska för barn med annat hemspråk än svenska.

Jag kan tänka mig att FSK betytt olika saker för oss medlemmar och jag är säker på att det kommer att fortsätta så. Men en förening blir vad dess medlemmar gör den till. Med nya och yngre krafter kommer FSK att utvecklas och bli precis det vi vill. Och jag kommer alltid att känna mig delaktig!

Rose-Marie Löfgren Hägglund

En nestor sammanfattar

Ingemar Månsson – Lund

Att vara körledare med allt vad detta innebär är ofta ett ensamarbete. Detta vet alla seriösa dirigenter. Trots att vi har många sångare runt omkring oss måste beslut fattas av mig och jag får ta konsekvensen därav.

Ibland är det påfrestande att vara körledare med all planering som för mig alltid tagit längre tid än den musikaliska instuderingen, som jag skulle vilja ge betydligt större utrymme.

I mitt körliv från och med att jag slutade att prioritera orgelspel har jag varit lyckligt lottad att hela tiden jobba med mycket duktiga sångare. För detta känner jag djup tacksamhet. När jag ibland slutat att vifta klingar kören bättre!

Körsymposier av olika slag där kollegor träffas är därför alltid positivt för den egna verksamheten. Detta tro jag, att alla är överens om. För mig är detta den viktigaste orsaken till att jag deltar. Vi berättar om varandras körarbete och utbyter värdefulla erfarenheter.

Givetvis är konserter under konventet intressant antingen man får höra känd och vanligt förekommande körmusik eller något som är helt nytt för mig.

Jag har sent omsider insett att alla seriösa körer oavsett nivå är lika viktiga och alla behövs. I glesbygden där rekryteringen av sångare kan vara mycket problematisk görs ofta bragder!

Till det populära TV-programmet Körslaget intar jag en mycket negativ attityd och kan inte alls finna någon gemensam faktor med vår körsång.

Ingemar Månsson

Den flitigaste konventdeltagaren

Eva Ekdahl – Stockholm

Jag heter Eva Ekdahl och har nyligen pensionerat mig som musiklärare efter 43 år. De senaste 37 åren har jag arbetat i musikklasserna i Stockholm med 31 år i Adolf Fredrik.

Jag har funderat på vad som varit betydelsefullt för mig som lärare, vad som fått mig att arbeta på samma ställe under så lång tid, vad som varit stimulerande och utvecklande.

Det är i första hand mina kollegor, mina elever och att man faktiskt har fått anstränga sig musikaliskt genom den frekventa konsertverksamheten.

Men hur har jag fyllt på förråden? Jo, genom att åka på FSK:s årliga körledarkonvent. Jag har varit på alla utom ett! Vilken fantastisk fortbildning! Vilka professionella körer och dirigenter jag har fått lyssna på! Vilka musikupplevelser! Vad roligt att få sjunga i körledarkören! Vilket kontaktnät jag har fått med körledare både inom och utom landet! Vilka härliga fester med uppiggande underhållning och dans!

Några minnen:

Det första konventet på Djurö där Esa-Pekka Salonen föreläste och bad oss körledare att inte texta hela tiden när vi dirigerade, och vinet som tog slut på festen...

En tidig söndagsmorgon i Helsingborg där en dansk professor föreläste om

Buxtehude och där de flesta lyssnade med stängda ögon (och öron?).

Första gången jag såg en föreställning med gruppen Amanda och jag blev helt tagen!

Monteverdikören i Lund, vilken upplevelse!

Världskörledarkonventet i Stockholm, i Köpenhamn med alla körer från andra kulturer!

P.D.Q. Bach-kantaten i Piteå med Christian Ljunggren!

Listan kan göras lång men jag stoppar här. Jag fortsätter att åka på FSK:s konvent för nu har jag blivit med en egen kör, en retrokör eller en kör på återvinning om man så vill!

Eva Ekdahl

En av våra färskaste medlemmar

Amanda Björnerås – Visby

”Tycker du om kör?”

Frågan ställdes av en fullkomligt okänd människa som plötsligt stod framför mig i musikhögskolans foajé. Jag gick mitt första år på Musikhögskolan i Piteå men kände mig plötsligt som en nybliven sjundeklassare som blir utfrågad av killarna i nian. Vad ville människan? Varför ville han veta detta? Men jo, visst tyckte jag om kör.

”Tycker du om manskör?”

Manskör? Ja, jag tyckte väl ingenting om manskör. Hade nog inte ens hört någon. Varför ville han veta det? Men visst, jag kunde ju svara att jag gillade manskör bara för att få se vad det här skulle ta vägen.

”Jag har lett en manskör i tre år och nu ska jag sluta och flytta härifrån. Har du lust att ta över dem till hösten?”

Drygt sex år senare har jag fortfarande ingen aning vad som gjorde att jag som nybliven pianostudent fick frågan att leda en kör. Inge av oss visste då att han genom sin fråga ledde in mig i en värld full av alla möjliga sorters körer och köraktiviteter och att rollen som körledare skulle bli en stor del av min identitet.

Att leda kör är så mycket mer än bara musik. Det handlar om att se människors inneboende potential, att lyckas med att få sina körsångare att växa och nå oanade höjder. Att vara den ständiga optimisten, att alltid peppa och att inte ge upp förrän körsångarna nått de mål jag som körledare är övertygad om att de kan klara.

Att vara körledare handlar även om att leda en inte alltid homogen grupp mot gemensamt mål. Att klara utmaningen få med alla på samma tåg, såväl mentalt som vokalfärgsmässigt. Att aldrig svika i sin ledarroll utan att lyckas med konststycket att vara både inkännande och orubblig.

Men framför allt handlar körledarskap om musik. Det handlar om instuderings-tekniker, märkliga uppsjungsövningar, glädje och ibland nervositet inför ny repertoar. Det handlar om allsköns metaforer för att få körsångarna att förstå vad man menar, låtskriveri och arrangerande, intonationsträning, polyrytmiskt tragglande, extrarepetitioner före konsert, hysteriskt mimande för att kompensera att körsångarna inte får sjunga med pärmar och den stora glädjen över en lyckad övning eller konsert.

Att vara körledare handlar om att få dela sin upplevelse och sina tankar med andra körledare och det är ett av skälen till att valt att bli medlem i FSK. Genom mitt medlemskap ser jag fram emot att bli del

av FSK:s nätverk, att träffa likasinnade att skapa spännande konstellationer med och att få utvecklas och inspireras genom de träffar och utbildningar som anordnas.

Amanda Björnerås

Vår nuvarande ordförande i sällskap

Lena Ekman Frisk – Malmö

Vid ett jubileum som detta är det ett lämpligt tillfälle att stanna upp en smula och fundera över vad som har hänt under dessa 25 år. Jag bestämde mig för att samtala med några körledarkollegor för att få höra deras reflektioner kring körledarrollen. Först pratade jag med mina jämnåriga vänner och kollegor Pia Bygdéus och Karin Johansson, som dessutom båda arbetar med körforskning vid Musikhögskolan i Malmö. Vi har alla tre varit yrkesverksamma i ungefär 25 år. Jag samtalade också med min pappa, Sven Inge Frisk, Malmö, och med Gunnar Eriksson, Göteborg. Dessa körledare har bägge arbetat inom yrket i 50 år och kan alltså dela med sig av ett dubbelt så långt tidsperspektiv.

Jag ställde frågan:

Hur har körledarrollen och yrket förändrats de senaste 25 åren?

Karin Johansson har skrivit en doktorsavhandling om orgelimprovisation och dessutom gjort en intervjustudie med 26 svenska körledare inom ramen för Körcentrum Syds körforskningssatsning 2008-2009. Studiens syfte var att ge röst åt en del av den kunskap och erfarenhet som finns på området inför

uppbyggnaden av forskningssatsningar och vidare utveckling. Frågorna vid intervjuerna spände över ett ganska stort område: hur körledarna ser på vad som är viktigt inom körverksamhet både som konstnärligt uttryck och pedagogisk verksamhet, hur de ser på körens framtida utvecklingsmöjligheter, vilka idéer de har om möjligheter för forskning och utvecklingsprojekt, vilka problem de upplever samt hur deras personliga bakgrund och framtidsvisioner ser ut. Utifrån detta har Karin fått en bred bild av hur svenska körledare med lång erfarenhet idag ser på yrket.

”Alla de medverkande har lång erfarenhet som körledare, och har under lång tid både genomgått en egen utveckling och utvecklat sina körer. De framhåller att det verkar finnas ett så stort behov av körsång idag, och att de som är med i körer är otroligt tacksamma. Samtidigt är motivet kanske inte på samma sätt som förr en önskan att vara med i ett kollektiv, utan man vill först och främst tillgodose sina individuella behov.

Från ett övergripande perspektiv kan man säga att den samhällsliga utvecklingen och strukturomvandlingen har gjort att situationen för körledare har förändrats på flera områden: I dagens samhälle är människor omgivna av oerhört mycket musik hela tiden och nästan alla ungdomar håller på med musik i någon form, spelar i band och vill gärna sjunga för en publik. Emellertid ser körsångarnas förkunskaper annorlunda ut idag och körledarna får arbeta på andra sätt. Det är inte ovanligt med disciplinproblem, samtidigt som körsångarna ofta är frimodigare och har lättare för att framträda. En ökad mobilitet påverkar möjligheterna att utveckla kören på lång sikt och rekryteringen kan försvåras av det stora utbud som finns idag. De ekonomiska ramarna är snävare och minskar handlingsutrymmet, både konstnärligt och pedagogiskt. Varje enskild sångare och körledare tänker kanske inte så mycket på detta, men för körsamhället har det stor betydelse. En viktig förutsättning för ”det svenska

körundret” har varit sociala strukturer som gjorde det möjligt att utveckla både en bred bas med massor av körsångare och ett mindre antal ”toppkörer” på en mycket hög musikalisk nivå. Detta är ett resultat av ett långvarigt och stabilt arbete, som inte ska underskattas. När det gäller musikalisk kvalitetsutveckling av körsång räcker det inte med punktinsatser. Mot denna bakgrund bjuder framtiden på spännande utmaningar.”

Pia Bygdéus arbetar just nu med bland annat ett forskningsprojekt där hon har följt några körledare i deras arbete för att sedan analysera hur körledarrollen ser ut och gestaltar sig i professionen att leda.

”Individen i kören syns mer idag och framstår mer som en egen person. Då pratar vi inte om det som klingar utan om det som syns. Det sägs ibland att 70 % av det vi hör vid ett konserttillfälle tas in via ögonen. Om det är så får detta väldigt stor betydelse. Det kanske är så att det vuxit fram en mer kroppslig, individuell frihet i kören idag. Vi stimuleras att uttrycka oss med kroppen och ansiktsuttryck när vi framträder med och i kören. Jag tänker även på de improviserade körinslagen, som uppmanar till individuell frihet och individuellt musikaliskt ansvar. Flera verktyg luckras upp i gruppen och utan att påverka kvalitét i betydelsen av hur musiken faktiskt klingar. Det har blivit allt vanligare med att alla körsångare tar på sig valfria kläder i några valda färgkombinationer, olikheter framträder på olika sätt såväl i röster som i yttre attribut. Instruktionen: ”Sjung i ditt eget tempo!” och andra uppmaningar till körimprovisation började nog på allvar bli vanligare och viktiga under 1980-talet. Kanske Gunnar Eriksson var först? Hans inflytande på körledarrollen har haft väldigt stor betydelse, tänker jag. Gunnar fick en stor betydelse även för min egen del under utbildningstiden vid Musikhögskolan i Göteborg. Körledarrollen har mer eller mindre följt med i den individualiserande utvecklingen. Alla körledare behöver på något förhålla sig till körsångares krav och förväntningar och på att bli bemötta även

individuellt. Jag tänker på alla de osynliga trådar mellan körledaren och varje korist som en symbol för denna du-jag-relation. Många äldre körledare tänker kanske att – ”Ja, men så har det väl alltid varit?” Javisst, men vi pratade kanske inte om det förr, så som det börjat pratas om det de senaste 25 åren. Förändringar kan bidra till att något blir öppnare. Ledarskap förändras över tid och språkbruket därtill.”

Sven Inge Frisk har arbetat sedan 1961 som kyrkomusiker och körledare samt undervisat vid Musikhögskolan i Malmö.

”Det är både lätt och svårt att försöka svara på den frågan. 1961 började jag som organist och körledare i

Trefaldighetskyrkan i Stockholm efter att ha gått tre av mina sex år på Musikhögskolan. (För övrigt samma tjänst som den unge Oskar Lindberg innehade när han gick på konservatoriet på Nybrokajen!). Notmaterialet vi hade då var i stort sett de körsamlingar som fanns, vilket innebar att repertoaren blev lite enahanda. Man var helt enkelt tvungen att använda det som fanns i boken. Anslagen att köpa noter för var inte så generösa. Jag har alltid skrivit väldigt många arrangemang och under mina första 25 år i yrket fick mina körer läsa mina handskrivna noter. Kopiatorn kom in i mitt yrkesliv i mitten på 60-talet i form av spritduplicator. Tekniken har ju utvecklats otroligt sedan dess i och med att vi nu har datorer och internet. Notediteringsprogrammen har också inneburit ett helt nytt arbetssätt. Utgivningen har förändrats och nuförtiden finns det så väldigt mycket mer att välja på. Det mesta som skrivs idag är dock lättare gods. Pop och vispop prioriteras, tycker jag mig märka. Det är klart att det finns undantag, exempelvis Sven-David Sandströms projekt i Storkyrkan där han har skrivit ny kyrkomusik för alla kyrkoårets söndagar. Jag tänker på att den gamla kyrkokörsmusiken tyvärr inte sjungs så mycket nuförtiden. Det är väldigt synd att man riskerar att tappa bort den eftersom den är av så oerhört hög kvalitet.

Man kan se att det idag finns fler svenska körer som är riktigt skickliga än det fanns på 50-talet. När Ingvar Lidholms *Laudi* var alldeles nyskriven sjöngs den bara av Eric Ericsons Kammarkör och de tyckte att stycket var svårt. Idag sjungs det av flera svenska körer.

Jag funderar på vilka tekniska och andra förutsättningar som vi musikstudenter hade på 50-talet. Jag anser att pianot är grundinstrumentet för körledare. Det är med stor häpenhet som jag konstaterar att man idag kan komma in på en muskläro utbildning utan att ha spelat piano. Detta är en stor förändring! Det kan uppfattas som om jag är en gamla knarrig kverulant när jag underkänner ungdomar som kommer in på en musikhögskola utan pianokunskaper men det gäller att lära sig att man ska arbeta med körsången så att det som är bra också kan utvecklas till att bli mycket bra. Där tycker jag att körledaren måste kunna förebilda och leda kören från pianot.

Jag lägger också märke till att det idag nästan alltid står i platsannonserna att kyrkomusikern förväntas kunna starta och leda en gospelkör. Det är konstigt att det måste finnas en gospelkör i varenda församling. Jag tycker att yngre människor ska syssla med den genren. Det går inte att göra på ett bra sätt med äldre körer.

Körledarrollen har förändrats på ett dramatiskt sätt, vilket ju inte är konstigt i

en utvecklingskedja på 50 år. För en tid sen gjorde jag en konsert med min Trelleborgs Kammarkör med pianisten Jan Lundgren och basisten Per Ekman som medverkande musiker. Vi gjorde bland annat en spansk renässansvisa av meditativt slag, där Jan interfolierade fraserna med improviserade jazzmusikantiska inslag, mycket verkningfullt. Tänk om jag vetat att den dagen skulle komma när jag på 50-talet högtidligt stod och sjöng bas i min fars gamla kyrkokör! Jazzen betraktades ju då i kyrkliga kretsar som ett otrevligt och närmast syndigt otyg.

En fantastiskt bra trend idag är att det startas många nya verksamheter som syftar till att få folk att prova att sjunga i kör. Det görs värdefulla arbetsinsatser för detta på många håll. Jag hoppas att många också fortsätter att sjunga i kör. I hela mitt liv har jag upplevt körsången som ett livselixir utan like. Detta upphör aldrig att fascinera mig.”

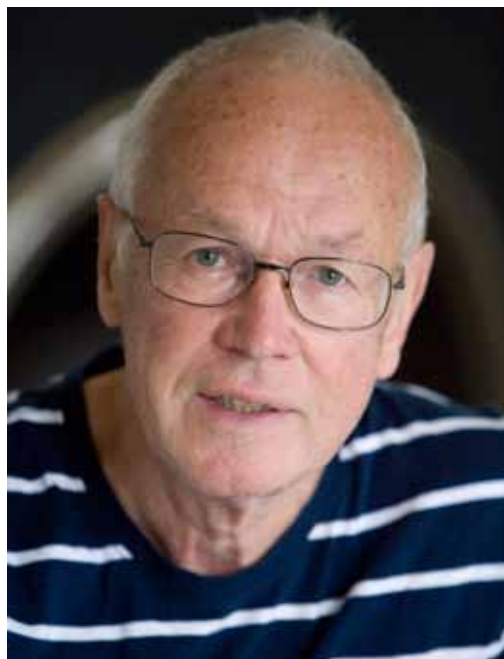
Gunnar Eriksson har arbetat som kyrkomusiker och körledare sedan 1959 och dessutom undervisat vid Högskolan för scen och musik i Göteborg.

”För det första: jag vet inte svaret på frågan. Jag har följt mig själv och det är svårt att bedöma sig själv. Jag kan i alla fall se några förändringar.

Vid 50-talets slut och ett bra tag framåt så var det naturliga att man skaffade sig

ett partitur och så följde man det så nära det gick. Det gjorde man rätt i. Idag inom alla kulturformer inklusive körmusik så gör man som man vill med allting. Cecilia Rydinger Alin gjorde t.ex. en version av Wilhelm Stenhammars tre körvisor där hon lät Anders Widmark improvisera till. Jag tycker detta blev riktigt smakfullt – och skulle nästan vilja säga ”dessvärre”. Att göra sådant drömde man inte om på den gamla goda tiden. Improvisera kunde man göra, men inte över Stenhammars a cappella-pärlor!

Med konsertformerna är det på samma sätt. Förr var det ordning och reda, man höll sig till ett ämne och presenterade oftast konsertstyckena i kronologisk eller

annan ordning. Idag lägger man utan vidare en poplåt intill ett sakralt stycke o.s.v. Det finns det mest hiskeliga exempel på att allt betraktas som helt likvärdigt. Jag tycker det ofta är förfärligt, både slarvigt och omedvetet, när det inte finns någon tanke bakom konsertformen. Däremot är det jättefint att man kan lösa upp genrerna och på det sättet kan lägga olika sorters musik bredvid varandra. Detta är idag synligt inom jazzutvecklingen. Jazzen liksom suger till sig vad som helst bara det är näring är i det. Jag tycker det kan vara inspirerande. Jag tycker också det är fint när man som t.ex. Bo Holten i Danmark kan göra en hel konsert med musik av bara EN kompositör. Alltså inte blanda Josquins des Prez med Pierre de la Rue!

På 60- och 70-talen talen vimlade det av utmaningar som man drömde om att få ta tag i – nya körstycken av exempelvis Sven-Erik Bäck, Ingvar Lidholm, Arne Mellnäs och Folke Rabe. Det var en otroligt härlig tid att vara körledare. Det var inte fråga om var man ska hitta ny musik, frågan var: Hur ska man hinna med att göra allt detta? Idag är det svårare att finna något som vänder upp och ner på våra föreställningar om körmusik. Det verkar som om allt redan är gjort. Kanske ger jag uttryck bara för gammal vanlig konservatism? Detta säger jag med reservation för det som jag kanske inte känner till.

Jag tänker också på avståndet mellan kören och publiken. Det var självklart på den tiden att inte hitta på en massa hyss. Man gjorde sin musik så gott man kunde och så var det bra med det. Man kan undanta den legendariska Bel Canto-kören med Karl-Erik Andersson och senare Bromma kammarkör med Bo Johansson. Är det inte dags att dra fram deras radikala experiment i ljuset?

När började jag ”hitta på hyss” på mina körkonserter? Ja, kanske jag redan 1959 testade gränser när jag lät två tenorer, som var skickliga gymnaster, mitt emellan två körstycken under konserten kliva fram och göra varsin frivolt. I förordet till min bok ”Ad lib” berättar jag om en annan händelse som också inträffade 1959. Kanske det var ett startskott till mitt experimenterande med konsertformerna. Händelsen bestod i att min Enskede ungdomskör blev fast i sommartrafiken och inte kom fram till invigningskonserten i Immanuelkyrkan i Jönköping där vi skulle öppna med två körstycken, ett var Hugo Distlers Herren vår Gud. Då bildade jag en spontan kör bestående av konsertbesökare vid ingången till kyrkan (det var visserligen en körfest) och genomförde så de två sånger vi lovat starta med. Det hela blev lyckat och sedan dess har jag faktiskt använt ett halvt liv till att arbeta upp en massa former för körimprovisation – kanske i självbevarelsedrift för att nästa gång inte kören anländer i tid kunna använda publiken som kör.

Varifrån fick jag mina idéer? Ofta, tror jag, ur barndomens musikaliska lekar. Körledaren Dornbusch var ett tidigt. ex.empel på en körledare som tänkte på att göra publiken delaktig genom att låta publiken sköta melodistämman i folkvisearrangemang. Jag minns också 1957 när Missionsförbundet hade sin musikfest i Göteborg. Där var en grupp tyska frikyrkomodernister som gjorde upp med den sentimentala, kristna musiken från tiden före andra världskriget. Man var inte bunden till ett partitur utan byggde själv musik delvis kring ostinatton etc. Kanske fick jag där mina första idéer till körimprovisation. Jag kan inte säga någon speciell tidpunkt när jag började arbeta på ett friare sätt, kanske har jag bara försökt överföra mitt eget förhållande till improvisation och musik i nuet. Jag har lett kurser sedan 60-talet och där har improvisation uppstått som ett bispår till "vanlig" körmusik. Dramapedagoger, jazzmusiker och teatermänniskor har betytt mycket för min inställning. Det passar mig bra att ibland arbeta så men jag har aldrig haft någon ambition att få andra att göra det. Tror det är viktigt att var och en utgår från sitt eget liv och sina egna upplevelser. Jag tänker numera sällan i genrer, bara mer eller mindre intressant och användbar musik. Lever man nära jazzmusiker kan det mesta användas. Under senare år har inte minst mötet med Stefan Forssén betytt mycket för min inställning till musik.

Begreppet "körvisa" har också verkligen förändrats! 1960 betydde "körvisa" en visa av Hans Leo Hassler eller någon annan renässansgubbe. Man kunde också mena en mer avancerad körvisa, exempelvis en folkvisa i körarrangemang av exempelvis Hugo Alfvén eller Lille Bror Söderlundh. Idag kan en körvisa låta nästan hur som helst.

Under en längre period efter 1968 var vi många som deltog i den politiska debatten med en och annan körsång. Jag vet inte riktigt hur det är idag, men tiden är nog mer opolitisk idag och det är nog svårare att ta ställning. Jag ser sällan några körmanifestationer som uttrycker något politiskt.

Tävlingar bidrar nog både till mer mångfald och till mer likriktning. Jag upplever ibland att det finns ett sätt att komponera för tävlingar – för att det ska slå an och låta imponerande. Å andra sidan får vi genom festivaler mer kommunikation och vi får veta exempelvis precis hur en kör från Korea låter. Jag har inte tävlat med körer (utom mycket tidigt i mitt liv) för jag har egentligen tyckt illa om det. Jag litar på dem som säger att det är bra för kören att tävla men för mig har körmusik varit ett sätt att förklara livet och att kommunicera med andra människor kring det som är sorgligt eller roligt eller intressant att berätta om. Körmusik är en konststart och tävlingsmomentet och

lusten att imponera ligger långt borta från konsten.

Internets betydelse kan jag inte överblicka. Visst betyder det mer och mer för körledare att man genast kan finna ett antal inspelningar på YouTube eller någon annanstans. Det underlättar, men kanske också föryttligar arbetet.

Hur har man betraktat körledaren?

Ja, även vi enkla körledare som inte står på de stora symfoniscenerna har ju setts som något slags gammaldags halvgenier som kan dirigera så att kören följer oss. Denna ledarroll är helt klart på väg att lösas upp. Orkesterdirigenter som Esa Pekka Salonen och Gustavo Dudamel har bidragit till detta i orkestervärlden. Högtidligheten kring körledaren försvinner mer och mer och man fungerar ibland snarare som en kanske mera upplyst medlem. Ibland är körledaren mera ett slags musikalisk vaktmästare! Körer har inte alltid dirigent. Kören Amanda, känd för sitt sceniska arbete, har nog bara dirigent när de vill göra parodi på en ängslig kör. Men som tur är behövs också ibland den gamle välbekante kördirigenten med notställ och allt!”

Jag ställde också frågan:

Hur tror du att körledarrollen kommer att förändras under de kommande 25 åren?

Karin Johansson

”Körledare ger så mycket och detta kommer nog att bli ännu viktigare i framtiden. Det är betydligt färre människor idag som är medlemmar i kyrkor, i fackförbund och i politiska partier. Inom gymnasieskolan har just nu ämnet estetisk verksamhet tagits bort och det var just inom detta ämne som många gymnasiekörer i Sverige fanns. Allt detta sammantaget skulle kunna leda till att betydelsen av frivillig körverksamhet ökar i vårt samhälle.

Ett intressant fenomen idag är tillfälliga körprojekt som skapas för ett syfte som för tillfället upplevs viktigt. Så kallade Klagokörer har uppträtt på flera platser. I Malmö uppträdde i juni 2011 Manifest Malmö-kören som skapades som en reaktion mot skjutningarna i Malmö hösten 2010. Sådana körprojekt kan mycket väl tänkas bli vanligare i framtiden. Att gissa är svårt, men vissa frågor känns i alla fall viktiga att ställa:

Sveriges internationella rykte som körländ i framtiden. Hur ska det gå det med det?

De musikaliska kvaliteterna - hur odlar vi dem och hur utvecklar vi dem i framtiden?

Professionella körer som får sponsringsbidrag till sin verksamhet - kommer dessa att bli fler i framtiden?”

Pia Bygdéus

”Vad är utmaningen för körledare i framtiden? Vi behöver våga diskutera och ifrågasätta begreppsbildningen kring orden kördirigent/körledare/körpedagog. Så fort vi använder ordet dirigent så vips – tänker många på en orkesterdirigent. Det visar sig i mitt pågående avhandlingsarbete att körledarprofessionen är komplex och relationell. Professionen har flera sidor och gestaltar sig på en mängd olika sätt i arbetet med kören och musiken, i olika relationella handlingar. Det kan vara så att det är en utmaning för musiklivet att tänka att man är lika mycket dirigent för instrumentet kör som för övriga orkestern. Dirigenten, pedagogen, ledaren bor i samma kropp, men vad kallar körledaren sig? Synen på sig själv i sin profession växer fram delvis under utbildningstiden. Hur kommer statusen att se ut på utbildningarna och hur undervisar vi och talar vi med blivande körledare om detta? Kontexten omkring körledare signalerar att det inte är lika mycket värt att vara barnkörledare. Vi som undervisar på musikutbildningar behöver vara noggranna med hur vi uttrycker oss om vi ska kunna vara med och förändra ojämlikheter som finns. Det visar sig att det inte är så att det konstnärliga arbetet börjar när en individ har uppnått en viss

nivå eller ålder. Dirigenter, pedagoger och ledare behöver visa på vägarna in i konsten med barn, ungdomar och vuxna, i ett relationellt ledarskap.”

Sven Inge Frisk

”Möjligen kan jag se att man kommer att återgå till kravet på kompetens och att fördjupa sig i musik som kräver lite mer kunskaper. Låt oss inte nöja oss med den kyrkliga popen! Jag kommer att tänka på ett Alf Henrikson-citat: ”Gräslig är svensktoppen, Herre, men den andliga popen är värre!”. Här uttalar jag mig kanske främst som kyrkokörsledare och tror att vi i stor utsträckning kan tappa bort körmusik av hög kvalitet, men som av många bedöms vara gammalmodig, omodern och ute. I de gudstjänster som Sveriges Radio sänder nuförtiden domineras repertoaren av det som jag kallar lättare gods, visartade låtar med komp av syntar, bas och trummor. Kyrkans speciella instrument, orgeln, får här allt oftare stryka på foten. Jag vet kyrkor som på sistone fått nybyggda orglar av imponerande dimensioner, men där man ändå envisas med popinstrumentariet. Det är inte så bra, tycker jag! Jag brukar säga att P1 börjar låta som P4, och att man går miste om tillfället man har att marknadsföra en seriös körmusik som har så oändligt mycket att ge. Det finns många nykomponerade introitussatser som är utmärkta, men när hörde man ett rejält gregorianskt introitus i en högmässa

senast? Det ena borde inte utesluta det andra, tycker jag. Jag tror och hoppas att kommande generationers begåvade och duktiga körledare här kan få upp ögon och öron för det bästa av gångna generationers körmusik, så att inte allt det kastas ut med badvattnet!

Jag märker hur lätt det är att kverulera. Dock får vi inte glömma att glädjas över allt det som är bra, ambitiöst och besjålat av iver att dela med sig av sjungandet, för det finns verkligen så mycket sådant! Körsångsfenomenet är så underbart och kommer att utvecklas på ett konstruktivt sätt. Det kommer alltid att finnas människor som blir till sig av salighet i och med upplevelsen av körsången. Det är ett tidlöst fenomen att människor kan komma till en körövning dödströtta efter arbetet men trallande och pigga därefter går hem igen. Den gamla sångtexten "Sången ädla känslor föder, hjärtats nyckel heter sång" är bra!" Jag skulle så gärna vilja bli intervjuad igen år 2061 för att delge världen mina synpunkter på utvecklingen i körvärlden de senaste 50 åren!

Gunnar Eriksson

"Självklart är det en god utveckling att man idag agerar och tar in det sceniska och rummet när kören skapar sitt framträdande. Ibland kan jag uppleva detta lite ytligt. Jag räknar med att det kommer en motvåg – kören vill stå blickstill och göra sitt bästa för att sjunga varje åttondel rätt och meningsfull.

Idag lever vi i ett postmodernistiskt körliv. Med detta menar jag att (liksom i övriga konstinriktningar) intresset för den gamla, modernistiska musiken (komplex seriell musik – "atonal"...) har klingat av till förmån för enklare, mer begriplig, tonal musik, ofta med rötter i populärmusiken. Detta är begripligt eftersom de radikala experimenten under den gamla modernismen var så genomgripande att det idag kanske är svårt att finna nya experimentfält. Om detta får man troligen fråga de unga tonsättarna. Egentligen använder vi inte de nyaste och mest radikala uttrycksmedel som finns idag utan vi gör något annat. Jag gissar att det som vanligt kommer en motreaktion, kanske "post-post-modernism". Nu vill vi gärna tro att allt är möjligt. Kanske vill vi i framtiden återigen bli nördar på någonting speciellt, exempelvis innehållsligt, poetiskt, musikaliskt eller folkbildningsmässigt. Kanske kommer vi att ha mindre fokus på slagteknik och tonbildning.

Hur kommer vi att handskas med det moderna samhällets multikultur?

Genom alla körfestivaler tar körer intryck av varandra. På 50- och 60-talet härjade alla europeiska körer Eric Ericsons Kammarkör eller Radiokören. I framtiden kommer det att finnas många fler referenspunkter. Valet av körrepertoar är ofta rätt så konservativt. Det måste väl någon gång öppnas dörrar mot exempelvis

Indonesien. Där finns många klangliga alternativ till våra ”dobadobakgrunder”.

Det verkar som om kyrkorna krymper mer och mer. Kommer de att försvinna? Regeringen river ner musikskolornas verksamhet. Hur blir det då med sopraner till våra klassiska körer?

Det är ett pessimistiskt synsätt men jag undrar: Vad kommer att hända?

Kanske körledaren måste ta hand om barnen från det att de föds och själv träna dem till körsångare?”

Många av oss känner nog igen oss i bilderna som målas upp här. Tack, Karin, Pia, Sven Inge och Gunnar för att ni tog er tid till att fundera över mina frågor!

Låt oss ta fram denna jubileumsskrift när FSK firar 50-årsjubileum och se efter hur väl spådomarna stämde in!

Lena Ekman Frisk

Årets körledare

2011 Ove Gotting
2010 Anders Eby
2009 Cecilia Rydinger Alin
2008 Lone Larsen
2007 Ingemar Månsson
2006 Karin Eklundh
2006 Jubileumspris till Kjell Lönnå
2005 Gary Graden
2004 Kella Næslund
2003 Hans Lundgren
2002 Stefan Parkman
2001 Solvieg Ågren

Ove Gotting, Årets körledare 2011

2000 Fred Sjöberg
1999 Erik Westberg
1998 Agneta Sköld
1997 Johan-Magnus Sjöberg
1996 Gustaf Sjökvist
1995 Dan-Olof Stenlund
1994 Anders Öhrwall
1993 Robert Sund
1992 Lars Smedlund/Amanda
1991 Eva Bohlin
1990 Christian Ljunggren
1989 Anders Lindström
1988 Gunnar Eriksson
1987 Gösta Ohlin
1986 Bo Johansson
1986 Specialpris till Eric Ericson

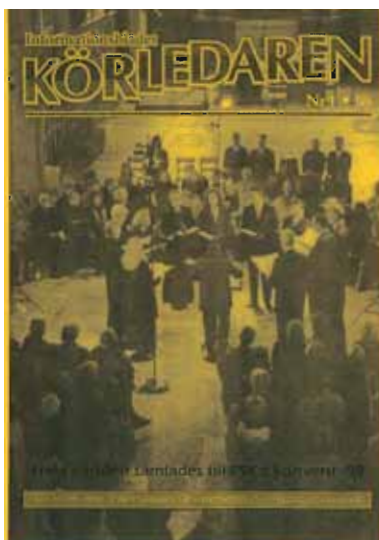
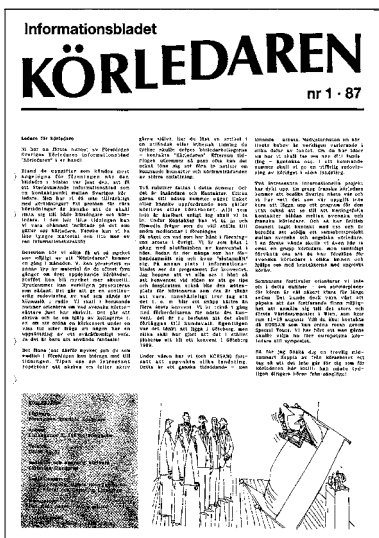
Hedersmedlemmar

i Föreningen Sveriges Körledare

Christian Ljunggren
Anders Colldén
Majsan Ågren
Eric Ericson

Tidningen Körledaren

Körledaren har sedan 1987 varit FSK:s främsta informationskanal. Den höga ambitionsnivån från de första åren med 7 - 8 nummer per år visade sig snart vara orealistisk. Numera utkommer Körledaren relativt regelbundet med 4 nummer per år. Den tekniska kvaliteten har förbättrats och sedan några år trycks tidningen i 4-färg. Gamla nummer finns att läsa på vår hemsida. Det finns vissa luckor så hjälp oss gärna att fylla ut med de nummer som saknas. Här är ett axplock av omslag genom åren.

Styrelseledamöter under åren

Nuvarande och före detta styrelseledamöter i Föreningen Sveriges Körledare sedan starten av föreningen 1986 och fram till 2011

Ordförande:

Christian Ljunggren
Lars Nilsson
Hans Lundgren
Jan Ivar Blixt

Staffan Lindroth
Mats Kästel
Fred Sjöberg
Majsan Ågren
Helén Lundqvist-Dahlén
Incca Rasmussen
Anna Rosén Österling
David Bodin
Daniela Nyström
Gunnel Fagius

Kassörer:

Anders Colldén
Sverker Zadig

Sekreterare:

Rose-Marie Löfgren Hägglund
Kella Næslund
Sara Lindroth

Nuvarande styrelse:

Lena Ekman Frisk, ordförande
Örjan Klintberg, kassör
Helene Stureborg, sekreterare
Solvieg Ågren
Tony Margeta
Kerstin Börjeson
Martin Eriksson

Ledamöter:

Eva Svanholm Bohlin
Robert Sund

FSK:s nuvarande styrelse, från vänster: Örjan Klintberg, Tony Margeta, Solvieg Ågren, Helene Stureborg, Lena Ekman Frisk, Kertsin Börjeson, Martin Eriksson, foto: Clara Heinemann

Konventplatser

2011 Falun	1998 Stockholm
2010 Århus	1997 Piteå
2009 Jönköping	1996 Uppsala
2008 Köpenhamn	1995 Västerås
2007 Sundsvall	1994 Göteborg
2006 Malmö	1993 Växjö
2005 Västerås	1992 Örebro
2004 Stockholm	1991 Tallin
2003 Piteå	1990 Stockholm
2002 Rättvik	1989 Örebro
2001 Göteborg	1988 Sundsvall
2000 Köpenhamn/Lund	1987 Helsingborg
1999 Linköping	1986 Djurö - Stockholm

Konvettdeltagare i Sundsvall 1988

Århus 2010

Eric Ericson, Stockholm 1998

Kören Amanda, Göteborg 1994

www.korledare.se